

KILÁTÁSOK A BETLEHEMI BARLANG SZÁJÁBÓL

ÍRTA:
PROHÁSZKAOTTOKÁR

Kilátás a római világba, hol erő, jog és politika országol. E hatalomé az egész föld. Cséplőgépe a nemzeteknek: vasszerkezet, melynek karjai Herkules oszlopaitól Indiáig nyúlnak. Fehér, bíborszegélyű tógában jár a gög és a beteg lélek. „Edictum”-ot ad ki, különben pedig nem törődik a kisdeddal. Később apostolainak s híveinek csontjait töreti, de a kisedd legyőzi. Ő szent, fölséges, imádandó erő, lélek ereje. Nagyobb erő, mint a jog és politika. Ez erőnek a tógájába öltözködünk.

Kilátás a görög világba, hol ész, elmesség, tarka gondolatok vezetnek; játékszerei a legyőzötteknek! Ó, édes Jézusom, Te több vagy Plátónál, praktikusabb Zenónál, mélyebb Heraklitnél; egy árnyékot azonban hordasz magadon, mely a világot ijeszti, s ez az, hogy Te félted a lelkeket a világ bubájától. Sokan megtévednek, a „fascinatio nugacitatis”, az ékes szavak bubája megzavarja hitüket. De Te erős, úttörő és új világteremtő egyéniséged fölségével kijózanítsz s azt mondogd: hát nem vagyok-e én több, mint mindezek? No hát kövess!

Kilátás a zsidó világba, hol megcsontosodott vallási formák alatt szenvednek a lelkek; megtört nemzet, mely a hitből politikát csinál. Nekik rómaiakat legyőző Messiás kell. Olyan nem jött. Jött olyan Messiás, ki az egyéni, a családi, a nemzeti formák fölött érvényesülő, örök életre tanít. Azok elpusztulhatnak, ennek nem szabad elpusztulnia még romjaik között sem.

Kilátás nyílik innét a sinai, a hindu világba; ezekben a régi kultúrákba, melyek zsákuccákat teremtettek az emberi szellemnek, fényes, pagodás, porcellán-zsákuccákat, tele rezignációval s a haladás lehetetlenségével. Ezek a hangyabolyok, ezek a csordanépek nem várnak Megváltót, mert bár érzik rabságukat, de nincs meg bennük a reménység pátosza. Mi pedig remélünk nyomorunkból folytonos szabadulást.

Kilátás a barbár világba, az erdők, a harasztok között bujdosó, kalibákban, cölöpépületekben lakó népségek világába. Erdőik, tavaik fölött végigsóhajt a karácsonyév fuvalma. Észrevétlenül jött meg az Úr, de áldását küldi a barbároknak: ezek az ő szikláik, az ő törzsökéik. Ezekből farag ő majd dómokat, oltárokat és szenteket.

Szent, szent éj! Én, barbár atyák gyermeke, szívből köszöntelek! Ó, neveld lelkemet motívumaid szerint, hogy a barbár vérből kialakuljon a fölséges Krisztus-arc!

S innét a betlehemi barlang szájából nézem az én *szülőföldemnek határát* is: Milyen volt akkor, amikor az első karácsonyest ereszkedett a világra?

Ez a nagy Duna úgy folyt akkor, mint most. A Garam völgyének mocsarai az alkony elhaló világosságát tükröztették; a márianosztrai csúcsos hegyek, a Pilis, a Duna trachit szegélye részvétlenül merültek el a homályban; a Sárkereszt sziklája alatt zsongott a hullám, de keresztet még nem látott a csúcsán. Vadludak gágogó csataélei vonultak el fölötte s a római légionárius megitta lovát s nyugalomra készült. Túl a Dunán kigyúltak a barbár táborok tüzei.

Mily világ! S most a Bazilika nagyharangja zúg s elnémítja a Garam hídján robogó gyorsvonat zörgését; a lakóházakban kigyúlnak a karácsonyfák illatos gyertyái; városok és falvak életébe bele van szöve annak az első karácsonynak az áldása.

Ezt mind a betlehemi Gyermekek tette: elváltoztatta a világot. Mint vízben a cukor, tűzben a vas, napsugárban a jég megolvad: úgy olvad el kezei között s szeme édes tekintetétől a kemény, a jeges, a vasas világ.

Ó Uram, folytasd művedet... bennem s körülöttem! Nézem, szemlélem azt a másik világot, azt a darab mennyországot, melyet a Szent Szűz hordozott az első karácsonyestén lelkében. Mily szép, meleg, édes! Elmélyed az Isten gondolataiban s végtelen szerelmét élvezzi. Lelke a környezetből kiemelkedik s Fiának heroizmusa szállja meg az Anyát.

Világ, intézmények, környezet, szokások: mind, mind elváltoznak; nem szabad hozzájuk tapadnunk úgy, hogy lekössenek. Lelkemnek nem szabad szenvednie tőlük. Ó, te édes szomnambul idegen, te lélek, ébredj! Akkor ébredsz, ha meglátod magadat, páratlan, szinte idegenszerű voltodat, melynek a világ csak fészek, fészek arra, hogy mennyország fejlődjék ki minden lélekben. Lelkem, hadd lássam arcodat! Hadd készítem ki magamban mennyországodat!

Betlehem, Betlehem, te bemutattad nekünk nemcsak az Istent, hanem az embert is; — a te vüágosságodban meglátjuk önmagunkat.

Vetek egy tekintetet önmagámra is. A Szent Szűz nekem nyújtja Gyermekeit. Barlang, istálló, jászol, szalma, elhagyatottság, szegénység a kerete ez isteni adománynak. Mindenkinek lehet isteni édesége, még ha istállóban lakik is. Ne lakják ott, — helyes. De mivel a világ fejlődését parancsszóra megcsinálni nem lehet, — a kint és

nélkülözést egy legyintéssel száműzni nem lehet, állítsuk bele minden állásba és életnembe az Isten erkölcsi erőit; mert mi nem gazdagságtól várjuk a jót, hanem jók akarunk lenni szegénységben s gazdagságban, betegségben s egészségben egyaránt. Bennünk van a jóság forrása; bennünk, Betlehem gyermekeiben s tanítványaiban fakad a jó, az isteni akarat.